

Hoofdstuk I

Van de wet of het verbond der werken

1. De natuur van het verbond der werken

Evangelista: De wet der werken, gesteld tegenover de wet des geloofs, Rom. 3:27 (BALL), houdt in feite het verbond der werken in. Want het is duidelijk, zegt MUSCULUS, dat het grondwoord dat verbond of verdrag betekent, hier wet wordt genoemd; dus ziet u dat de wet der werken in feite hetzelfde is als het verbond der werken. Dit verbond heeft God in Adam met het gehele mensdom gemaakt, vóór zijn val. De samenvatting hiervan was: doe dit, en gij zult leven; maar zo gij het niet doet, zult gij de dood sterven (Lev. 18:5, Gen. 2:17) (AMESIUS). In dit verbond was begrepen: ten eerste, een gebod: doe dit; ten tweede, een belofte: indien gij het doet, zo zult gij leven; en ten derde, een bedreiging: indien gij het niet doet, zo zult gij sterven. Bedenk wel, zegt MUSCULUS, dat God tot Adam zei: Zie, met de bedoeling dat u mag leven, heb Ik u vrijheid gegeven om te eten, en u gegeven een overvloed van spijs. Alle vruchten in het paradijs zijn in uw macht, behalve één boom die gij niet zult aanraken, want die houd Ik in Mijn eigen macht. Deze is de boom der kennis des goeds en des kwaads; indien gij daarvan eet, zo zal deze spijs niet uw leven, maar uw dood betekenen.

Nomista: Maar, mijnheer, u zei dat van de wet der Tien geboden of de zedelijke wet gezegd kan worden dat zij de inhoud is van de wet der werken. Ook hebt u gezegd dat de wet der werken in feite het verbond der werken is, waardoor u, naar het mij toeschijnt staande houdt dat de wet der Tien geboden de inhoud was van het verbond der werken dat God met het gehele mensdom, in Adam voor zijn val, heeft opgericht.

Evangelista: Dit is een waarheid waarin alle godgeleerde schrijvers en uitleggers die mij bekend zijn overeenstemmen. De wet der werken houdt inderdaad (zoals een geleerde schrijver zegt) (DOWNHAM) de zedelijke wet in, en de zedelijke wet stelt, strikt genomen, het verbond der werken voor.

Nomista: Maar, mijnheer, waarom noemt u de zedelijke wet slechts de inhoud van het verbond der werken?

Evangelista: De reden waarom ik de wet der Tien geboden liever de inhoud van het verbond der werken wil noemen dan het verbond zelf, is omdat ik

van oordeel ben dat de inhoud ervan eigenlijk niet het verbond der werken zelf genoemd kan worden zolang de vorm er niet aan toegevoegd is, dus niet voordat de Heere eist en de mens op zich neemt een volmaakte gehoorzaamheid aan de wet te volbrengen op voorwaarde van het eeuwige leven of de eeuwige dood. En daarom, tot die tijd was de wet geen verbond der werken, geen formeel verdrag tussen God en het gehele mensdom in Adam.

Ter verduidelijking: u weet dat, hoewel een knecht bekwaam is het werk van zijn heer te kunnen doen en een heer loon heeft om hem daarvoor te belonen, er daarom tussen hen beiden geen verdrag bestaat zolang ze daarin niet overeengekomen zijn. En zo is het hier ook: hoewel de mens in het begin de macht had een volmaakte gehoorzaamheid te volbrengen aan al de Tien geboden, en God een eeuwig leven had om hem dat te schenken, toch was er daarom tussen hen nog geen verbond zolang zij daarin niet overeengekomen waren.

Nomista: Maar, mijnheer, u weet dat er in het boek Genesis geen melding gemaakt wordt van dit verbond der werken, waarvan u zegt dat het in het begin met de mens werd opgericht.

Evangelista: Hoewel wij het woord ‘verbond’ tussen God en de mens daar niet lezen, toch vinden we daar beschreven hetgeen op hetzelfde neerkomt (BALL). Want God zorgde voor en beloofde aan Adam een eeuwige gelukzaligheid en eiste een volmaakte gehoorzaamheid, zoals uit Gods bedreiging blijkt (Gen. 2:17). Want dat de mens sterven moest als hij overtrad, bewijst zeker dat Gods verbond met hem ten leven was, indien hij gehoorzaamde.

Nomista: Maar, mijnheer, u weet toch dat het woord ‘verbond’ een onderlinge belofte, een verdrag betekent, een verbintenis tussen twee partijen (WALKER). Hoewel er nu te kennen gegeven wordt dat God de mens het eeuwige leven beloofd heeft, toch lezen we niet dat de mens beloofd heeft gehoorzaam te zullen zijn.

Evangelista: Ik verzoek u er acht op te geven, dat God de mens niet altijd met uitdrukkelijke bewoordingen verbindt, maar dikwijls het verbond sluit met wezenlijke indrukken in het hart en in de gestalte van het schepsel (BALL). En dit was in het begin de wijze van verbondmaking met de mens. Want God had zijn ziel begiftigd met een verstandelijk vermogen, waardoor hij het goede van het kwade en het rechte van het verkeerde kon onderscheiden (CALVIJN). En dat niet alleen, maar in zijn wil was ook de groot-

ste oprechtheid (Pred. 7:29). Ook waren zijn uitvoerende vermogens alle geordend en geschikt tot gehoorzaamheid. De waarheid is dat God in de ziel van de mens heeft ingedrukt: wijsheid en kennis van Zijn wil en van Zijn werken, een oprechtheid in zijn gehele ziel en zulk een bekwaamheid in al haar vermogens, dat noch het verstand iets bedacht, noch het hart iets begeerde (BASTINGIUS), noch het lichaam iets tot uitvoering bracht, dan alleen hetgeen Gode behagelijk was; zodat de mens met deze vermogens begiftigd, in staat was God volmaakt te dienen.

Nomista: Maar, mijnheer, hoe kon de wet der Tien geboden de inhoud zijn van dit verbond der werken, nu deze, zoals u weet, vóór Mozes' tijd niet beschreven was?

Evangelista: Hoewel die wet vóór Mozes' tijd niet beschreven was in stenen tafelen, was deze echter in Adams tijd toch beschreven in de tafelen van het mensenhart (URSINUS en CALVIJN). Want wij lezen dat de mens geschapen was naar Gods beeld en gelijkenis (Gen. 1:27). En de Tien geboden vormen een leer die overeenkomt met Gods eeuwige wijsheid en gerechtigheid. Daarin heeft Hij Zijn eigen natuur zodanig afgebeeld, dat die als het ware Gods eigen beeld uitdrukt (Kol. 3:10). En zegt de apostel ons ook niet (Ef. 4:24) dat Gods beeld bestaat in kennis, gerechtigheid en heiligheid? En vormen deze samen niet de volmaaktheid van de beide tafelen der wet? En zeker, zegt ROLLOCK, het kon met Gods rechtvaardigheid niet bestaan om een verbond op te richten met de mens, onder voorwaarde van heilige en goede werken en een volmaakte gehoorzaamheid aan Zijn wet, als Hij de mens niet eerst heilig en onbesmet geschapen had, en Zijn wet niet in zijn hart had ingedrukt, waaruit die goede werken zouden voortkomen.

Nomista: Ik moet mij er toch over verwonderen, dat God, toen Hij het verbond met de mens oprichtte, van geen ander gebod melding maakte, dan van de verboden vrucht.

Evangelista: Verwondert u zich daar niet over; want door die ene gestalte van de zonde wordt het geheel van de zonde vertoond, zoals de wet, nadat die helderder is geopenbaard (Deut. 27:26, Gal. 3:10), aan het licht brengt (GROTIUS). En zeker, in dat ene gebod bestond de gehele godsdienst, zoals gehoorzaamheid, eer, liefde, vertrouwen en vreze Gods, alsmede uitwendige onthouding van de zonde en een eerbiedig acht geven op de stem van God. Ja, hierin bestond ook zijn liefde en dus zijn hele plicht ten opzichte van zijn naaste; zodat Adam in de hof net zo veel van de wet gehoord heeft,

als het volk Israël op de Sinaï; alleen met minder woorden en zonder donderslagen (LIGHTFOOT).

Nomista: Maar, mijnheer, had de mens aan God geen volmaakte gehoorzaamheid moeten opbrengen, ook al zou dit verbond tussen hen niet zijn opgericht?

Evangelista: Jazeker, de mens was God een volmaakte en duurzame gehoorzaamheid schuldig, al zou God de mens nooit enige belofte gedaan hebben. Want toen God de mens schiep, bracht Hij een uitmuntendheid van Zichzelf in die mens. En daarom was de mens gehouden om deze wederom tot God te brengen. Zodat de mens door de wet der schepping, zelf Gods schepsel zijnde, Hem als zijn Schepper alle gehoorzaamheid en onderwerping schuldig was (REYNOLDS).

Nomista: Waarom was het dan nodig dat de Heere een verbond met hem maakte, door hem het leven te beloven en hem met de dood te bedreigen?

Evangelista: Om hierop te antwoorden verzoek ik u in de eerste plaats eens recht te verstaan dat de mens een redelijk schepsel was, en dus uit eigen oordeel, vrijheid van handelen en verkiezing in staat was zijn eigen weg te kiezen. En daarom was het gepast dat er zulk een verbond met hem werd opgericht, opdat hij naar Gods instelling Hem op een redelijke wijze mocht dienen (REYNOLDS). In de tweede plaats was het gepast dat er zulk een verbond met hem werd opgericht, om hem te tonen dat hij niet zo'n vorst op aarde was die niet nog een soevereine Heere boven zich had (GIBBONS en BALL). Hierom stelde de Heere een straf op de overtreding van Zijn gebod, opdat de mens zijn ondergeschiktheid zou kennen, en dat de zaken tussen God en hem niet zo stonden als tussen twee gelijken. In de derde plaats was het gepast dat er zulk een verbond met hem werd opgericht, om hem te tonen dat hij niets bezat door persoonlijk, onmiddellijk en oorspronkelijk recht, maar alles bij wijze van schenking en door de goedheid van God (REYNOLDS). Dus ziet u dat het een rechtmatig verbond was dat God vanuit Zijn koninklijke onschendbaarheid met het mensdom in Adam voor zijn val heeft opgericht.

Nomista: Ik zie nu in, mijnheer, dat Adam en het gehele menselijke geslacht in hem, volkomen heilig geschapen waren.

Evangelista: Ja, en ook volkomen gelukkig; want God plaatste hem in het paradijs, temidden van alle genoegens en tevredenheid, waarin hij de allernauwste en dierbaarste gemeenschap met zijn Schepper genoot, bij Wiens

aangezicht verzadiging van vreugde is, en lieflijkheden in Zijn rechterhand, eeuwiglijk (Ps. 16:11). Zodat, indien Adam in de staat der rechtheid, vóór zijn val, van de boom des levens genomen en gegeten zou hebben, hij zeker in een gelukzalige staat voor eeuwig bevestigd zou zijn, en door de satan niet zou kunnen worden verleid en bedrogen, zoals sommige godgeleerden oordelen (WALKER), en Gods eigen woorden schijnen te kennen te geven (Gen. 3:22).

2. *De val van Adam*

Nomista: Maar het schijnt dat Adam in die heilige en gelukzalige staat niet is gebleven.

Evangelista: Nee, want hij heeft Gods uitdrukkelijk gebod overtreden door te eten van de verboden boom; en zo is hij schuldig geworden aan de verbreking van het verbond (SLATER).

Nomista: Maar, mijnheer, hoe kon Adam, wiens verstand zo gezond en wiens wil zo vrij was om het goede te kiezen, zó ongehoorzaam zijn aan Gods uitdrukkelijk gebod?

Evangelista: Hoewel hijzelf én zijn wil beide goed waren, waren zij eigenlijk veranderlijk goed; waarom hij staan of vallen kon naar zijn eigen vrije keuze (DENT).

Nomista: Maar waarom schiep de Heere hem dan niet onveranderlijk? Of waarom bestuurde Hij hem niet zodanig in die daad, dat hij niet van de verboden vrucht gegeten zou hebben?

Evangelista: De reden waarom de Heere hem niet onveranderlijk schiep, was dat Hij gehoorzaamd wilde worden uit een recht oordeel en een vrije keuze (REYNOLDS), en niet door een fatale noodwendigheid en een absolute voorbeschikking (CALVIJN). Bovendien is het niet redelijk om God voor te schrijven de mens zodanig te scheppen dat hij in het geheel niet zou kunnen of willen zondigen (CALVIJN); want het stond God vrij om de mens te scheppen zoals het Hem behaagde. En waarom Hij hem niet ondersteunde met de kracht van een gedurige standvastigheid, is iets dat in Gods geheime raad verborgen blijft. Evenwel, dit mogen wij met zekerheid concluderen, dat Adams staat zodanig was dat die kon dienen om hem alle verontschuldiging te benemen, want hij had zoveel kracht ontvangen, dat hij uit eigen vrije wil zijn ondergang bewerkte. Immers, deze daad van hem was een moedwillige overtreding van een wet aan welke strafbepalingen hij, als hij over-

trad, noodzakelijkerwijs en rechtmatig onderworpen was (REYNOLDS), want aangezien hij Gods schepsel was, moest hij onderworpen zijn aan Zijn wil. Zo was hij als gevangene van God rechtvaardig onderworpen aan Zijn toorn, en dat zoveel te meer daar het gebod allerrechtvaardigst was; naar deze mate was de gehoorzaamheid gemakkelijker, de overtreding onredelijker en de straf zekerder.

3. *De zonde en ellende van het mensdom door de val*

Nomista: Wordt Adams zonde en straf dan zijn gehele nakomelingschap toegerekend?

Evangelista: Jazeker, want de apostel zegt (Rom. 5:12), dat de dood tot alle mensen doorgedaan is, in welke allen gezondigd hebben, dat is in Adam. De waarheid is dat Adam door zijn val het gehele mensdom heeft gebracht in hetzelfde verderf en in dezelfde afgrond van ellende als waarin hij zelf gevallen is (CALVIJN). En de reden hiervan is dat hij, volgens Gods bestemming, niet staan of vallen moest als een individueel persoon, maar als een algemeen openbaar persoon, vertegenwoordigende het gehele mensdom dat uit hem zou voortkomen (GOODWIN). Want al die gelukzaligheid en al die gaven en talenten die hem gegeven waren, werden hem niet geschonken alleen voor zichzelf, maar voor het gehele menselijke geslacht. En omdat het verbond dat met hem gemaakt was, in hem met alle mensen was gemaakt, heeft Adam door het verbreken van dat verbond alles verloren, zowel voor ons, als voor zichzelf. Zoals hij dus alles voor zichzelf en voor ons had ontvangen, zo heeft hij ook alles voor zichzelf en voor ons verloren (PEMBLE).

Nomista: Het schijnt dan, mijnheer, dat alle mensen door Adams verbreken van het verbond in een zeer ellendige staat gevallen zijn.

Evangelista: Alle mensen hebben door de val van Adam een tweeërlei ellende ontvangen (WILLIAMS). Ten eerste een beroving van alle oorspronkelijke goedheid, en ten tweede een natuurlijke geneigdheid tot alle soorten van boosheid (BASTINGIUS). Want het beeld van God, waarnaar zij geschapen waren, werd terstond uitgewist. In plaats van wijsheid, gerechtigheid en ware heiligheid is gekomen blindheid, onheiligheid, bedrog en onrechtvaardigheid. Ja, onze gehele natuur is daardoor bedorven, besmet, mismaakt, zwak, broos, kwaadaardig, vol venijn en strijdig tegen God geworden, ja, vijandig en opstandig tegen Hem (RHEGIUS). Zodat wij, zegt LUTHER, die deze erfenis van Adam ontvangen hebben, in deze ene zaak mogen 'roemen' en nergens anders in, namelijk dat ieder kind dat in de wereld gebo-

ren wordt, geheel ligt in de macht van de zonde, van de dood, van de satan, van de hel en van de eeuwige verdoemenis. Ja, zegt MUSCULUS, de draaikolk van de zonde van de mens in het paradijs is grondeloos en onnaspeurlijk.

Nomista: Maar, mijnheer, het komt mij vreemd voor dat door zo'n kleine misdaad, zoals het eten van de verboden vrucht schijnt te zijn, het gehele mensdom zou storten in zulk een poel van ellende.

Evangelista: Hoewel dit op het eerste gezicht een kleine misdaad schijnt, toch zal deze, wanneer wij de zaak ernstiger bezien, blijken een zeer grote misdaad te zijn (REYNOLDS); want daardoor werd God onverdraaglijk zwaar beledigd. 1) Zijn heerschappij en gezag in Zijn heilig gebod werden geschonden; 2) Zijn recht, waarheid en macht in Zijn meest rechtvaardige bedreigingen werden veracht; 3) Zijn allerheiligste en allervolmaaktste beeld waarnaar de mens geschapen was, in gerechtigheid en ware heiligheid, werd in één keer uitgewist; 4) Zijn heerlijkheid, die het schepsel Hem door een dadelijke gehoorzaamheid toegebracht moest hebben, ging verloren en werd Hem ontroofd. Ja, hoe kon er een groter zonde bedreven worden dan deze, waarmee Adam in één klap al de Tien geboden verbrak (LIGHTFOOT)?

Nomista: Zegt u, mijnheer, dat hij al de Tien geboden verbroken heeft? Ik verzoek u dit mij uit te leggen.

Evangelista:

1. Hij verkoos zich een andere God, toen hij de duivel volgde (LIGHTFOOT).
2. Hij verafgoodde zijn eigen buik, zoals de apostel het uitdrukt (Filipp. 3:19), dat hij van zijn buik zijn god maakte.
3. Hij gebruikte ijdellijk Gods Naam, toen hij Hem niet geloofde.
4. Hij hield die rust en staat niet waarin God hem gesteld had.
5. Hij onteerde zijn Vader Die in de hemel was, en daarom werden zijn dagen niet verlengd in het land dat de Heere zijn God hem gaf.
6. Hij heeft zichzelf met al zijn nakomelingen gedood.
7. Ten aanzien van Eva was hij kuis, maar met zijn ogen en gemoed bedreef hij geestelijk overspel.
8. Hij stal (zoals Achan) hetgeen God had afgezonderd en niet aangeraakt wilde hebben; en deze diefstal is iets dat geheel Israël, ja de gehele wereld beroert.
9. Hij sprak een vals getuigenis tegen God, toen hij de duivel meer geloofde dan Hem.
10. Hij begeerde een kwade begeerte (zoals Amnon), hetwelk hem en al zijn nakomelingen het leven kostte.

Iedereen die nu ziet hoeveel zonden hier in één keer bedreven werden, zal met MUSCULUS moeten inzien dat onze staat zodanig is, dat wij geheel en al gedrongen worden om God te rechtvaardigen, en de zonde van onze eerste voorouders te veroordelen, en met betrekking tot het gehele mensdom met de profeet Hosea te zeggen: Het heeft u bedorven, o Israël! (Hosea 13:9).

4. *Geen herstelling mogelijk door de wet of het verbond der werken*

Nomista: Maar, mijnheer, was het voor Adam niet mogelijk geweest om zichzelf en zijn nakomelingschap te helpen, door dat verbond met God te vernieuwen en het vervolgens te houden?

Evangelista: Geenszins, want het verbond der werken was een verbond dat op geen enkele wijze vernieuwd kon worden (S. BOLTON). Toen de mens dat eenmaal had verbroken, was het voor eeuwig verloren, omdat het een verbond was tussen twee vrienden. De gevallen mens was nu een vijand geworden. Bovendien was het voor Adam onmogelijk de voorwaarden te volbrengen, die Gods rechtvaardigheid nu noodzakelijkerwijze van hem eiste; want nu was hij verplicht om een dubbele schuld te betalen, namelijk de schuld van voldoening voor zijn voorgaande zonde, en de schuld van volmaakte en blijvende gehoorzaamheid voor de toekomst; en hij was ten aanzien van die beide volstrekt onmachtig om te betalen.

Nomista: Waarom was hij onmachtig de schuld van voldoening voor zijn voorgaande zonde te betalen?

Evangelista: Omdat zijn zonde in het eten van de verboden vrucht begaan was tegen een oneindig en eeuwig God, en daarom ook een oneindige en eeuwige voldoening als betaling vereiste (URSINUS). En deze moest zijn, of een tijdelijke straf die evenredig was met de eeuwige verdoemenis, of de eeuwige verdoemenis zelf. Maar Adam was nu een eindig schepsel; en daarom kon er tussen het eindige en het oneindige geen evenredigheid zijn, zodat het voor Adam onmogelijk was om te voldoen door enige tijdelijke straf. En indien hij ondernomen zou hebben te voldoen door het dragen van een eeuwige straf, dan moest hij altijd blijven voldoen zonder ooit voldaan te hebben, zoals dit het geval is met de verdoemden in de hel.

Nomista: Waarom was hij onmachtig om de schuld van een volmaakte gehoorzaamheid voor de toekomst te betalen?